

УДК 330.341.1

УКРАЇНСЬКІ СТАРТАПИ: СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Гладка Л.І., Колеснік Є.О.

Університет митної справи та фінансів

Розглянуто теоретичні аспекти стартапів та основні відмінності між ними. Проаналізовано успішні стартапи України. Визначено основні причини «відтоку» інноваційних проектів закордон та відсутність умов для їхньої діяльності в Україні. Розкрито напрями державної підтримки українських стартапів. Визначено вплив стартапів на подальший розвиток інноваційного підприємництва України.

Ключові слова: інноваційний розвиток, стартап, інвестиції, державна підтримка, бізнес-інкубатор.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день в Україні розробляється достатня кількість стартапів: від інформаційних технологій і гаджетів до фінансових сервісів. Багатьом з них вже вдалося стати відомими та залучити постійних клієнтів. Саме інновації є ефективним засобом подолання кризових явищ, просування на ринок конкурентоспроможної продукції та розвитку ринку високих технологій. Формування інноваційної економіки сприяє ефективному соціально-економічному розвитку країни. Досвід найбільших інноваційних країн світу доводить, що саме розвиток малого бізнесу є рушійною силою інноваційного підприємництва.

Саме тому, для розвитку вітчизняної економіки актуальними стають проекти та бізнес ідеї, створені не професіоналами, а цілеспрямованими новаторами, метою яких є реалізація свого потенціалу [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми організації та розвитку інноваційних підприємств та стартапів досліджували такі науковці як: А.Ю. Ковальова, Н.В. Івашова, О.В. Поморова, В.С. Пікуль, Д.Ю. Збанацький, О.А. Мацевич, М.Р. Барабаш, О.В. Марченко, Ж.А. Говоруха, Л.Г. Смоляр та інші. Проте, більшість з них розглядають розвиток інноваційних підприємств тільки з теоретичної точки зору та не зосереджують увагу на практичному використанні стартапів з урахуванням сучасного стану вітчизняної економіки.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Не дивлячись на достатню кількість наукових праць із проблем розвитку інноваційних підприємств, проблема використання стартапів у сучасних ринкових умовах в них практично не розглядається. Тому відповідні практичні заходи потребують подальшого дослідження та висвітлення.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є дослідження поняття та основних проблем розвитку стартапів, а також визначення перспективних напрямків розвитку інноваційного підприємництва в Україні.

Виклад основного матеріалу. Термін «стартап» зародився в США в 1939 році, коли двоє американських студентів Хьюлетт і Паккард створили власну невелику фірму під назвою «start-up». З часом компанія досягла світових масштабів і зараз відома нам під назвою Hewlett-Packard (HP).

Тобто, «стартап» (від англ. «start up» – запускати) – це новітні проекти, які розвиваються в

умовах невизначеності та займаються розробкою нових товарів або послуг і знаходяться на стадії пошуку оптимальних бізнес ідей за умови фінансування [22].

Поняття стартапу найчастіше асоціюється з новою ідеєю, планом просування ідеї на ринок, стратегією розвитку компанії та обмеженими ресурсами.

Характерними особливостями новостворених компаній, якими є стартапи, є наступні:

1. створення нового та унікального продукту, який буде задовольняти найважливіші потреби споживачів;

2. швидкий розвиток (зазвичай, стартапи створюються за 3-4 місяці за винятком високотехнологічних стартапів, на впровадження яких необхідно більше часу);

3. нестача початкових фінансових ресурсів для втілення ідеї в життя (у більшості випадків, початкові інвестиції є стартовим капіталом засновників проекту);

4. великі ризики (згідно статистичних даних, близько 70% всіх стартапів «не виживають» на ринку вже у перший рік існування, а з решти – 40% не доживає до дворіччя компанії) [21].

Виходячи з особливостей, можемо виділити певні стадії розвитку стартапів:

– посівна стадія (створення стартового капіталу після написання проекту на папері);

– стадія запуску (вихід компанії на ринок);

– стадія зростання (поступове зростання компанії після виходу на ринок);

– стадія розширення (розширення бізнесу, збільшення обсягів виробництва і продажу, завоювання нової «ринкової ніші» та інші);

– стадія «виходу» (продаж пакету акцій, якими володіє інвестор, з послідовним виходом його з компанії) [21].

Стартапи прийнято класифікувати за характером продукту і ринку збуту, а також за рівнем наукоємності.

За характером продукту і ринку збуту стартапи поділяються на:

1. «Стартапи-клони» (вітчизняні розробки, які повторюються успішні світові проекти);

2. «Темні конячки» (створення та запуск абсолютно нових проектів, які є одночасно і найбільш ризиковими і потенційно прибутковими);

3. «Загарбники ринку» (вихід на вже існуючий ринок нового продукту, який захоплює новий сегмент ринку, а також витісняє своїх конкурентів);

За рівнем наукоємності стартапи поділяються на:

1. високотехнологічні (перетворення наукових досліджень у бізнес, який є і прибутковим і найбільш капіталомістким одночасно);

2. стартапи, які не потребують високих технологій [9].

Джерелами фінансування розвитку стартапів виступають: венчурні інвестиційні фонди, краудфандінг та бізнес-інкубатори.

Венчурний інвестиційний фонд – це інвестиційний фонд, діяльність якого спрямована на інвестування інвестиційних проектів. Венчурні фонди здійснюють інвестиційну діяльність в Україні відповідно до Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» від 15.03.2001 р. № 2299-III [1].

Іншим джерелом фінансування нових проектів є краудфандінг – це колективна, добровільна співпраця людей, які об'єднують свої ресурси з метою фінансування і підтримки інших людей. Прикладом найвідомішого світового онлайн-центру краудфандінгу є проект «Kickstarterr» – стартап, який заснований на добровільному внесенні грошових коштів в інвестиційні проекти [7].

Для ефективного та швидкого розвитку, окрім фінансової підтримки, стартапам також необхідна і нефінансова підтримка, яка включає консультації щодо реалізації ідеї, консультації з юридичних питань, питань оподаткування, бухгалтерського обліку та маркетингу. Цими питаннями займаються так звані «бізнес-центри» та «бізнес-інкубатори».

Бізнес-центр представляє собою організацію, яка надає інформаційні, консалтингові, маркетингові та інші послуги суб'єктам малого та середнього бізнесу.

Бізнес-інкубатор – це організація, що надає на певних умовах і на певний час спеціально обладнані приміщення та інше майно суб'єктам малого та середнього бізнесу, які здійснюють свою діяльність з метою отримання фінансової самостійності. Тобто бізнес-інкубатори дають можливість суб'єктам підприємницької діяльності повністю зосередитись на підприємницьких завданнях та знизити витрати на управлінський апарат. Термін перебування в бізнес-інкубаторі триває близько 12 місяців, але може досягати і трьох років [9].

Найбільш поширеними є такі форми бізнес-інкубаторів: європейська, американська, симбіотична, інтернет-бізнес-інкубатор або віртуальний бізнес-інкубатор [6].

Прикладами бізнес-інкубаторів в Україні є: EastLabs, iHUB, Happy Farm, GrowthUp, WannaBiz, Voomy IT-парк і Polyteco [4].

Сервіс Startup Ranking на основі аналізу кількості стартапів у 137 країнах світу, розробив рейтинг, в якому Україна посіла 37 місце (77 стартапів), випередивши Південну Корею і Естонію. Перше місце в рейтингу займає США – 3687 стартапів, друге місце у Індії – 990 стартапів і третє посіла Великобританія з 555 стартапами [10].

Найбільш відомими українськими стартапами, які працюють на міжнародних ринках та здобули світове ім'я, є: DepositPhotos, IT-компанія Terrasoft, TemplateMonster, Petcube, Grammarly.

DepositPhotos – це сервіс-посередник між продавцями й покупцями якісних фотографій,

векторних зображень та відеороликів. На сьогоднішній день DepositPhotos входить у п'ятірку найбільших фотобанків світу: його використовують у 192 країнах, сервіс підтримує 20 мов.

IT-компанія Terrasoft – відомий виробник CRM-систем, яка допомагає підприємствам організувати взаємодію з їхніми клієнтами за допомогою автоматизації процесів та маркетингу, а також зберігає історію спілкування з клієнтами, для покращення обслуговування. Компанія є одним з провідних лідерів галузі на ринку СНД.

TemplateMonster – світова компанія, яка займається створенням макетів сайтів на продаж для веб-розробників, або приватних осіб, які хочуть створити собі сторінку в мережі. Сьогодні TemplateMonster входить у трійку світових виробників веб-рішень для сайтів, кількість проданих макетів перевищує 1,5 млн, і щодня її сайт відвідують понад 5 мільйонів осіб з різних країн світу.

Petcube – досить молода компанія, яка розробила невеликий куб для спостереження і гри з домашніми тваринами. Куб має веб-камеру, динаміку, мікрофон та лазерний промінь. Власник приладу за допомогою смартфона через інтернет може керувати кубом – спостерігати за домашньою твариною, розмовляти з нею та грати лазерним променем. У 2014 році Petcube здобув звання найкращого hardware-стартапу.

Grammarly – це програмне забезпечення, яке відстежує в англійській мові граматичні та синтаксичні помилки і неправильні вирази, виправляє їх із необхідними поясненнями, а також здійснює перевірку текстів на плагіат. На сьогоднішній день Grammarly має близько 10 мільйонів користувачів з різних країн, а також понад 700 контрактів з провідними компаніями та університетами світу [17].

Український веб-портал ain.ua у 2016 році склав рейтинг кращих вітчизняних стартапів. Експертами були обрані десять найбільш перспективних стартапів за вдалі виступи, участь у відомих акселераторах, за будівництво власних заводів, вибухове зростання і великі інвестиції, які розпочали свою роботу не раніше 2014 року:

1. Sixa – сервіс для створення віртуального комп'ютера в хмарі.

2. eTachki – онлайн-аукціон старих автомобілів.

3. Mobalytics – аналітична платформа для геймерів.

4. People.ai – сервіс аналізу роботи сейлз-менеджерів.

5. Allset – сервіс для замовлення їжі і бронювання столиків в ресторанах.

6. Hideez – hardware-проект, який розробляє розумний брелок-ключ і браслет.

7. Ajax Systems – проект «розумного будинку».

8. SolarGaps – розумні жалюзі, накопичують сонячну енергію.

9. Wishround – сервіс онлайн-бажань.

10. LifeTracker – II-сервіс підвищення продуктивності [8].

Окрім десятки найкращих, в Україні існує достатня кількість стартапів, які досить швидко розвиваються і мають багато користувачів.

Розробкою платформи для бездротових сервісів у торгових центрах, супермаркетах, готелях, аеропортах та інших комерційних майданчиках

займається український стартап Leantegra [20].

Онлайн-платформа Kwambio допомагає дизайнерам завантажувати свої 3D-проекти, а користувачі мають можливість змінювати їх під себе і роздруковувати.

Сервіс Ecosis.me надає можливість позичати гроші від друзів і фінансових установ, наприклад з телефонної книжки або соціальної мережі Facebook, не сплачуючи жодних комісій, або взяти гроші у банку [11].

Український сервіс Avox дозволяє здійснювати безкоштовні дзвінки через інтернет на номери мобільних операторів по всьому світу, навіть без Wi-Fi або 3G. Основні переваги проекту над конкурентами (Skype, Viber, Hangouts, Line, WeChat), низька вартість дзвінків на мобільні і можливість дзвонити і відправляти безкоштовні повідомлення навіть там, де немає інтернету [13].

Широкого поширення набули IT-технології і в аграрному секторі економіки. Проект Petiole дає можливість вимірювати площу поверхні листя, досліджує динаміку росту рослини, допомагає виявити фактори (погоду, добрива тощо), на які реагує рослина [2].

В основі стартапу UAbergy лежить програма керування процесом вирощування та аналізу будь-яких рослин [14].

Досить затребуваною на сьогоднішній день є інтернет-освіта. Платформа Preply.com розроблена для пошуку локальних і онлайн-репетиторів та надання послуг у сфері освіти. Щомісяця за допомогою Preply.com проводиться більше 10000 годин занять [19].

Також в Україні розвиваються і соціальні проекти. Стартап «Розумні дороги» працює над аналітичною програмою, яка на основі даних поліції, дорожніх служб та самих водіїв відстежує місця, де часто стаються аварії, щоб міська влада мала можливість проводити необхідні роботи з модернізації та підвищенню рівня безпеки цих місць [18].

Важливим для суспільства є стартап Open World, що винайдений для незрячих людей. За допомогою маячка, підключеного до навігатора, додаток здатний довести людину в задане місце без сторонньої допомоги [16].

Що стосується інвестування українських стартапів, то у 2016 році найбільше (3,5 млн. доларів) було залучено коштів у сервіс для створення віртуального комп'ютера в хмарі – Sixa, які поступили від фондів Tandem Capital, Digital Future і Horizon Capital. Цей сервіс дає можливість користувачам отримувати через додаток доступ до супер потужного комп'ютера в хмарі з погодинною оплатою. Його можна для різних складних завдань, на які не здатний домашній комп'ютер, наприклад, для монтування відео. Стартап Allset отримав від фонду Andreessen Horowitz 3,35 млн. доларів. Це сервіс для попереднього замовлення їжі та бронювання століків у ресторанах. 2,6 млн. доларів отримала платформа для геймерів Mobalytics від фондів Almaz Capital, Founders Fund, General Catalyst і GGVCapital. Це стартап у сфері кіберспорту, який досліджує навички любителів онлайн-ігор і розробляє способи їх покращення з урахуванням сильних і слабких сторін кіберспортсменів. Онлайн-аукціон старих автомобілів eTachki від

TA Ventures отримав 1 млн. доларів інвестицій. Цей сервіс дозволяє автовласникам продати свою машину на онлайн-аукціоні за 30 хвилин. Стартап SolarGaps, який розробив «розумні» жалюзі що збирають сонячну енергію залучив 1млн. доларів оціночних інвестицій. За допомогою цих жалюзі, вікно може генерувати до 100 кіловат енергії в місяць [12].

Згідно з оцінками рейтингу Всесвітнього Банку «Ведення бізнесу-2016», Україна займає 83 місце серед 189 країн світу за показником легкості ведення бізнесу [15]. Тобто українська економіка має ряд невирішених проблем, які стримують залучення інвестицій в інноваційне підприємство. Основними з них є:

- недостатня підтримка з боку держави;
- міграція новітніх проектів за кордон;
- відсутність належної інфраструктури;
- нестача профільних знань для втілення власної ідеї ведення бізнесу;
- відсутність сприятливого інвестиційного клімату;
- слабкий зв'язок між стартапами та інвесторами.

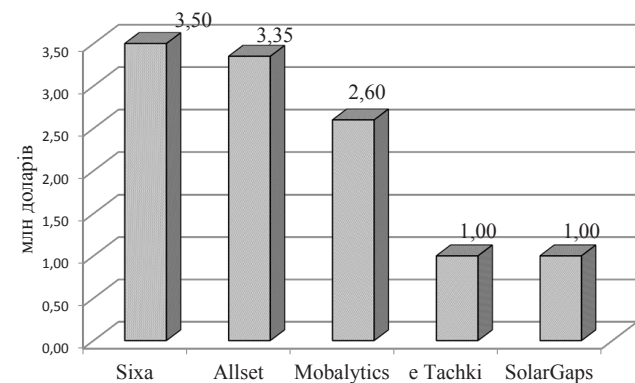

Рис. 1. Українські стартапи за обсягом вкладених інвестицій у 2016 році

Джерело: розроблено авторами за даними [12]

Підтримка стартапів є комплексним процесом, реалізація якого включає:

- збільшення інвестування з боку держави, та як наслідок, забезпечення розвитку галузі на території країни та сплата податків, які дадуть можливість через певний час існування проекту повернути інвестовані гроші;
- підтримку соціальної спрямованості інноваційних проектів;
- розвиток підприємницької культури;
- посилення режиму інтелектуальної власності;
- розробку державними органами законопроектів, які сприятимуть розвитку інноваційного підприємництва;
- посилення інформаційних можливостей участі українських новаторів в міжнародних програмах.

Висновки і пропозиції. На даному етапі розвитку підприємництва спостерігається значне піднесення у розвитку українських стартапів, які досить швидко розвиваються і мають багато користувачів. Однак мала зацікавленість держави в сучасних інноваційних проектах змушує молоді компанії співпрацювати з іноземними інвесторами, які допомагають втілити проекти в життя та стати конкурентоспроможними. Саме

тому, необхідно сприяти ефективному функціонуванню стартапів в Україні, створювати механізми для підвищення результативності їхньої діяльності на вітчизняному ринку та визнання значущості інноваційних технологій для успішного розвитку українських підприємств.

Список літератури:

1. Закон України «Про інститути спільного інвестування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
2. Аграрний ринок і IT-симбіоз розумних рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://startupline.com.ua/startups/agricultural-marketit>
3. Бізнес-центр як недержавна підприємницька структура. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://allref.com.ua/uk/skachaty/Biznes-centr_yak_nederjavna_pidpriyemnic-ka_struktura
4. Все про hi-tech бізнес [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://startupline.com.ua/>
5. Галасюк К. А. Інновації як інструмент подолання кризових явищ на підприємствах готельного господарства / К. А. Галасюк // Науковий вісник. Одеський національний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Одеса, 2013. – № 2(181). – С. 13-21.
6. Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О. Ф.: у 4 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми: Сумський державний університет, 2013. – Т. 4. – С. 111-112.
7. Краудфандинг в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ain.ua/tag/kraudfanding>
8. Кращі українські стартапи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://platforma-msb.org/krashhi-ukrayinski-startapy/>
9. Прибуткове інвестування. Види стартапів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://invest-program.com.ua>
10. Рейтинг країн по кількості стартапів. Startup Ranking – Electronic resource. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.startupranking.com/countries>
11. Рейтинг українських стартапов: хто отримав більше всіх [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://igate.com.ua/news/13234-rejting-ukrainskih-startapov-kto-poluchil-bolshe-vseh>
12. Розум України. Топ-10 українських стартапів року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://espresso.tv/article/2016/12/29/top_ukrayinskykh_startapiv_2016
13. Стартап безкоштовних дзвінків Avox готується до виходу на глобальний ринок [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://startupline.com.ua/startups/startap-bezkoshtovnykh-dzvinkiv-avox-hotuyetsya-do-vykhodu-na-hlobalnyu-rynok>
14. Стартап UAberry: українцям вдалось поєднати IT та вирощування полуниці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://startupline.com.ua/startups/startap-uaberry>
15. Стартап SolarGaps – унікальні жалюзі, які виробляють електроенергію [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://startupline.com.ua/startups/startap-solargis-unikal%CA%B9ni-zhalyuzi-yaki-vyroblyayut-elektroenerhiyu>
16. Стартап для незрячих людей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://openworld-website.azurewebsites.net>
17. Топ-5 українських стартапів, які відомі на весь світ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://espresso.tv/article/2016/06/30/top_5_ukrayinskykh_startapiv_vidomi_na-ves-svit
18. Умный город: какие стартапы сегодня разрабатываются для Киева [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.abcnews.com.ua/ru/education/startapy>
19. Український стартап preply залучив \$1,3 млн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://isef.in.ua/en/alumni-club/item/200-ukrajinskij-startap-preply-zaluchiv-1-3-mln.html>
20. Украинский стартап Leantegra привлёк seed-финансирование [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://hyser.com.ua/business_and_finance/leantegra-52873
21. Характерні риси стартапів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pro-biznes.com.ua>
22. Що таке стартап? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://biznesua.com.ua/shho-take-startap/>

Гладкая Л.И., Колесник Е.А.

Университет таможенного дела и финансов

УКРАИНСКИЕ СТАРТАПЫ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ РАЗВИТИЯ ИННОВАЦИОННОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

Аннотация

Рассмотрены теоретические аспекты стартапов и основные различия между ними. Проанализированы успешные стартапы Украины. Определены основные причины «утечки» инновационных проектов границы и отсутствие условий для их деятельности в Украине. Раскрыты направления государственной поддержки украинских стартапов. Определено влияние стартапов на дальнейшее развитие инновационного предпринимательства Украины.

Ключевые слова: инновационное развитие, стартап, инвестиции, государственная поддержка, бизнес-инкубатор.

Gladka L.L., Kolesnik E.A.

Customs and Finance University

UKRAINIAN STARTUP: CURRENT STATE OF INNOVATIVE BUSINESSES

Summary

The theoretical aspects of startups and major differences between them. Analyzed successful startups Ukraine. The main causes of «brain» of innovation projects abroad and the lack of conditions for their activity in Ukraine. Exposed areas of state support Ukrainian startups. The influence of startups on the further development of innovative business in Ukraine.

Keywords: innovative development, startup investment, government support, business incubator.